

יצחק לאור

סקופ לחגים

הכתב הצבאי הצעיר, ארנון בן־לילי, התקרב אל קבוצת האלופים ליד שער בית הקברות, ממש אחרי הלווייתו של תת־אלוף גדי גרזן. מיד חשב בן־לילי שיש לו סיפור טוב, אבל אז, האלוף הנורא, אדם לוטם, שכבר הקדשנו לו עמודים רבים – אוהב מוזיקה ונשים, שירה גרמנית ואלכוהול – הבחין בארנון בעל הסקופים (שהביכו את הצבא, בימים שהצבא עוד נבון). הרמטכ"ל שלנו עוד הספיק לפלוט: "לוטם, לא...", אבל לוטם כבר בעט בחוזקה בירכו של הכתב הצבאי ובזכות הציבור לדעת.

הבחור נפל, קם, הסתכל אם מישהו ראה, והלך משם, עבר ליד הכתבים האחרים, שסקרנותם כבר לא סערה בהם. המבוגר ביניהם היה פולני, ואפילו המלה 'סבון' כבר לא העליבה אותו. הוא אמר:

– ... ובי־1793 כרתו את הראש של המלך. ככה. מאז העניין רק הולך ומתדרדר, והקצב נעשה מהיר יותר. היום כבר אין מנהיג, ראש ממשלה, גנרל, שמחזיק מעמד, ואפילו דיקטטורות נופלות. האוניברסיטאות מובילות את זה. אין מלומד שלא מדיחים אותו, לפני מותו או אחריו. האספסוף והמעמד הפוליטי מקיאים את המנהיגים. המהפכה הצרפתית היתה אסון.

– ומה עם האמנציפציה של היהודים?

– היהודים? הם לא היו צריכים שום אמנציפציה. רוטשילד לא היה היהודי המצליח היחיד שעשה את ההון שלו בלי שום אמנציפציה. זאת היתה שגיאה גדולה מאוד, המהפכה הצרפתית.

– אז אולי נמצא מלך?

– אתה חושב שזה רעיון כל כך גרוע?

– והמלך יהיה מזרחי או אשכנזי?

כולם צחקו כי מלך יהודי באמת נשמע מצחיק, אבל מלך מעדות המזרח נשמע עוד יותר מצחיק.

– בכל זאת, הם הרי הרוב.

– נכון שהם רוב, אבל אם נבחר מלך בבחירות, מה עשינו? חזרנו בדיוק לאותו מקום. אנחנו, האירופים, ראויים לשלטון, בדיוק כמו שאנחנו ראויים לארץ המזרח-תיכונית הזאת. שקט השתרר. אולי השתלטה עליהם כבר יראת מלכות.

– מה שאתה אומר זה שהפלסטינים...

– מה שאני אומר הוא: או דמוקרטיה, ואז כותבים כל יום את ההיסטוריה מחדש, או מלוכה, והכל נשאר על מקומו. וכמו שאף אחד לא מציע להחזיר את הפליטים הפלסטינים לאדמות שלהם, בשם הצדק, או הדמוקרטיה, אף אחד גם לא יכול להציע שהמלך שלנו יהיה ממרוקו, או מעיראק. מתי תתעוררו? כשיהיה לכם נשיא פרסי?

לשונו הצטמגה. הוא כעס, והיה מרוצה מהטיעון הכעוס. האחרים שתקו, אולי בכל זאת היה בהם משהו יעקוביני, או אולי היו שם עיתונאים מזרחים, והיה להם אינטרס לשתוק. ובינתיים ניסה הרמטכ"ל שלנו לפייס את הכתב הצבאי ארנון בן-לילי. פעם היו מראיינים אצלנו את הרמטכ"לים לכבוד החגים, בכל העיתונים, ומחלקים תמונות צבע שלהם כדי שיתלו אותן אצל הירקנים. גם הרמטכ"ל שלנו רצה להתראיין לכבוד החג, ועכשיו תיכנן להתקרב אל ארנון בן-לילי באמצעות חמלה. קרא לו באצבעו, וכשזה קרב, אמר: "עוד כואב?" ארנון הפטיר: "מה כואב?" והרמטכ"ל שלנו אמר: "הבעיטה שלוטם נתן לך." בן-לילי הכחיש שקיבל בעיטה. בכלל לא קיבל שום בעיטה. אף פעם. (לוטם נהג להרביץ לכל הכתבים הצבאיים, ורק ארנון בן לילי טען שלא קיבל ממנו אף פעם מכות, אפילו התפאר בכך שהוא היחיד שלא קיבל ממנו מכות). הרמטכ"ל חיפש נושא אחר לשיחה: "אמנון, אני הולך להשתחרר מהצבא, אתה יודע?" להפתעת הרמטכ"ל שלנו, הציע לו ארנון לרוץ לראשות הממשלה, משום שהעם כִּמָּה למנהיג חזק, ומספיק כבר להיבהל מהביטוי הזה. היטלר לא מוכיח כלום. ראשית, אי אפשר ללמוד מההיסטוריה. שנית, היטלר לא היה כל-כך גרוע, אם מתעלמים לרגע מרצח היהודים, הצוענים, ההומואים, ונשארים רק עם חיסול הפשיעה, הכבישים, הניקיון, הספורט, והכלכלה. שלישית, היטלר בכלל לא היה מנהיג חזק, אלא איש חלש, עם התקפי שיגעון, עיוורון היסטרי. הרמטכ"ל שלנו הקשיב בפחד. אף פעם לא היה בטוח אם אדם לוטם לא תיכנן עוד מהתלה נגדו. תמיד פחד דווקא מאדם לוטם. הוא אמר: "כן, כן", ממש כמו לוטם, וארנון בן-לילי המשיך לדבר:

בני אדם לא מטומטמים, ותמיד נשאר בהם משהו ריק, כמו אוזן אחרי רעש גדול, ואפילו אם סיפרו להם הכל, ונדמה להם ששמעו כבר הכל, ושבעו את מעללי המנהיג הקודם, הם צמאים לעוד הסבר, תמיד חסר משהו, שבלעדיו התמונה לא שלמה, וזה, בדיוק זה, חסר להם. לכן מנהיג צעיר, יפה, מוכשר, אמיץ וכריזמטי יכול להמשיך ולתת להם את מה שהם כל-כך רעבים אליו, משהו שיכול להשביע אותם, גם אם לא כולם רעבים לאותו דבר, כי סוד הכוח השלטוני הוא לא ביצירת אדם יודע-כל, אלא בדיוק להפך, ביצירת אדם שמשהו תמיד חסר לו, זה החריץ שלתוכו תוכל לתחוב את המנוף שלך ולבנות את אבן הפינה לייסוד האדם החדש, אדם כללי לגמרי, ופרטי לגמרי. כל מה שצריך זה לא להתברח, ולא לברוח.

ארנון דיבר במין כעס בגלל התשובות הסתמיות שהשיב לו הרמטכ"ל שלנו. "כן, כן", השיב הרמטכ"ל שלנו בפזוזה דעת. האינתיפאדה לא נשברה, וחלק קטן מן הישראלים הרגיש לא בנוח עם הריגת הילדים היותר קטנים. הסיכום בין ארנון והרמטכ"ל שלנו היה, כצפוי, ראיון לגיליון החג, עם הסקופ: "הרמטכ"ל: ארוץ לראשות הממשלה", אבל הרמטכ"ל שלנו בכלל לא רצה להיות ראש ממשלה. הוא רצה לחיות על הפנסיה שלו, זה הכל. לגדל חתול וכלב שיריבו ואחר כך ילמד אותם לחיות בשלום, ולהתגרש מאשתו. כל-כך אהב לישון לבד במיטה. זה היה סקופ עוד יותר גדול.

אבל בבוקר ראה ארנון שהסקופ שלו – על הרמטכ"ל שלנו ועל רצונו לגדל חתול ולגרש את אשתו העקרה – בכלל לא התפרסם. הוא טילפן לאורה, מזכירת המערכת הכל-יכולה, ביקש לדעת מה קרה עם הסקופ שלו. המזכירה אורה אמרה, קצת בשמחה לאיד, היא ממש שנאה את הכתבים שלנו: "ארנון בן-לילי? כן, הנה, 'נפסל'. לא, לא בצנזורה. העורך שלנו פסל. לסדר לך פגישה איתו?" שאלה בנעימה עניינית, כי כל הכתבים ביקשו פגישה אצל העורך, לפעמים לא ידעו מה לומר לו כשנכנסו פנימה, ואף אחד לא העז אף פעם לומר 'סתם רציתי להיכנס אליך', או 'אני רוצה ללקק לך בתחת'. והרי כל דוקטור צעיר מרגיש את ההנאה הזאת, להיקלע לחדרו של ראש החוג וללקק לו בתחת על המאמר המרתק שלו באיזה כתב עת נשכח. אין אמת יותר נסתרת מהתשוקה הגדולה של הגבר ללקק בתחת של הגבר שמעליו.

בפגישה עם העורך השיב העורך לארנון בן-לילי: "שיקולינו הפרופסיונאליים והסטטוטוריים אינם חשופים לכל מתבונן, וגם אתה לא מוסמך לחוות עליהם דעה, לא דה-יורה ולא דה-פאקטו. קרא היטב את החוזה שלך, ובעיקר את סעיף

14. "סעיף 14 לא הסביר שום דבר על השיקול הפרופסיונאלי או הסטטוטורי (מושגים שהבאנו אותם כלשונם, כיוון שלא הבנו מה ביקש העורך לומר). מצד שני, סעיף 14 אמר מלים מפורשות על מה שקרוי בלשון הדמוקרטיה שלנו "סיום ההתקשרות", כלומר: 'לך תזדיין, לא חייבים לך כלום', אבל לכתב ארנון בן-לילי היה בבית תינוק בן עשרה חודשים, על כן הוא בלע את עלבוננו והלך. בדרכו החוצה רעדו כתפיו והעורך הטוב – איש טוב לב היה, וגם ידע לומר דברים מרגיעים, אפילו כאשר פיטר בני אדם, ועכשיו חיפש עוד ניסוח מופשט: "תראה, אמנון, הצבא הוא המוסד הטהור האחרון שנשאר לנו". זה ממש הצחיק את ארנון, ממש הצחיק אותו, שאין לעורך שלו חצי מושג מה קורה במקום ההוא. הוא עצר ובלתי להפנות את ראשו, אמר: "טהור? אתה יודע על מה אתה מדבר? אתה בכלל יודע על מה אתה מדבר?"

– אבל מה זה טהור, אמנון? טהור הוא מראה טהור. צריך לעצור את ההתדרדרות. מאז המהפכה הצרפתית, התרבות שלנו הולכת ועורפת ראשים בטור הנדסי עולה, והגיע הזמן להפסיק עם זה. זו היתה טעות גדולה, המהפכה הצרפתית, אמנון.

– ומה עם האמנציפציה של היהודים?

– היהודים? הם לא היו צריכים שום אמנציפציה. רוטשילד לא היה היהודי המצליח היחיד שעשה את ההון שלו בלי שום אמנציפציה, וגם המו"ל שלנו הסתדר תמיד יפה מאוד בלי אמנציפציה. זאת היתה שגיאה גדולה מאוד, אמנון, המהפכה הצרפתית, שגיאה גדולה מאוד.

– אז אולי נמצא מלך?

– אתה אולי סרקאסטי, אבל אתה חושב שזה רעיון כל-כך גרוע?

– והוא יהיה אשכנזי או מזרחי?

– זה יהיה הסוד השמור ביותר. אתה מבין למה עיתון אחראי צריך לשמור

סוד? בלי סודות אין מדינה.

ארנון יצא. בדרך הביתה חשב לעצמו איך לשמור אצלו בבית סקופים, שיהיו רק שלו, בלי לגלות אותם אפילו לעורך. אחר כך נכנס לחדר בנו, הרים אותו בידי וואמר לו, פחד מאוד מפיתורים, בקול רועד אמר לתינוק: "חמודון שלי, שתדע לך: אני אגלה לך כל סוד שיהיה לי. עד סוף החיים. גם את הקוד בכנקומט".